

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะเป็นการเสนอผลสรุปของการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนการอภิปรายและ
เสนอแนะตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์ และการดำเนินการวิจัยโดยย่อ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
พุทธศักราช 2524 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
พุทธศักราช 2524 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 จำนวน 22 โรงเรียน ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย
ผู้บริหาร ครูผู้สอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ และหัวหน้าฝ่ายแนะแนว โดยมีผู้บริหารจำนวน
44 คน ครูผู้สอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพจำนวน 193 คน และหัวหน้าฝ่ายแนะแนวจำนวน
22 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จำนวน 259 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแยก เป็น
3 ฉบับ คือ สำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ และหัวหน้าฝ่ายแนะแนว
เพื่อสอบถามสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจ

รายการ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open-ended)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและส่งคืนโดยใช้บริการทางไปรษณีย์ และผู้วิจัยติดตามรวบรวมแบบสอบถามโดยตนเองด้วย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้นจำนวน 302 ฉบับ ได้รับกลับคืนจำนวน 259 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.76

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำมาหาค่าร้อยละเป็นรายข้อ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ความถี่และค่าร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 ของผู้บริหาร ครูผู้สอน และหัวหน้าฝ่ายแนะแนว วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ
3. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 ของผู้บริหาร ครูผู้สอน และหัวหน้าฝ่ายแนะแนว วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - 1.1 ผู้บริหาร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่ง 5-10 ปี เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 และหลักสูตรวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

1.2 ครูผู้สอน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 31-35 ปี มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี รับผิดชอบคาบการสอน 15-20 คาบ ต่อสัปดาห์ ครูผู้สอนส่วนใหญ่สอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพสาขาเกษตรกรรม และเป็นหัวหน้าหมวดวิชา ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 และหลักสูตรวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เคยเข้ารับการอบรม

1.3 หัวหน้าฝ่ายแนะแนว ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 31-35 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี หัวหน้าฝ่ายแนะแนว ส่วนใหญ่รับผิดชอบการจัดกิจกรรมแนะแนวในปีการศึกษา 2531 จำนวน 10-15 คาบ โดยปฏิบัติงานแนะแนวทั่วไป และไม่มีคาบสอนวิชาอื่น ๆ หัวหน้าฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 แต่เคยเข้าอบรมเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนว

2. สภาพการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2

2.1 การเตรียมการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

การจัดแผนการเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดให้ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการจัดแผนการเรียน มีการกำหนดนโยบายในการจัดแผนการเรียนโดยพิจารณาความพร้อมของโรงเรียน คำนึงบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมโดยการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ และหัวหน้าฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ เป็นคณะกรรมการวิชาการโรงเรียน

การจัดครูเข้าสอน โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดให้ หัวหน้าหมวดวิชา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการจัดครูเข้าสอน โดยใช้วิธีการจัดตามวุฒิ วิชา เอก โท และครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นผู้ให้ข้อมูลบุคลากรเกี่ยวกับ วุฒิ ความสนใจ และประสบการณ์

การจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร . โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการ
โดยจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร . โครงการสอน . แผนการสอนให้แก่ครู . และจัดประชุมอบรม
ให้ความรู้ในการจัดทำโครงการสอน . แผนการสอน . ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดทำโครงการสอน
แผนการสอนใช้เอง

การจัดเตรียมสื่อการสอน . สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน . ด้านการจัด
เตรียมสื่อการสอน . โรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำวัสดุ อุปกรณ์ให้แก่ครู . และส่งเสริมให้ครูหาความรู้
เพิ่มเติมในการผลิตสื่อการสอน . ส่วนครูผู้สอนจัดทำสื่อการสอนขึ้นใช้เอง . และหมวดวิชา
ส่งเสริมให้ครูร่วมกันจัดทำ . การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานโรงเรียนส่วนใหญ่กำหนด
ให้หัวหน้าหมวดวิชา . ครูผู้สอน . และผู้บริหาร . มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและ
ฝึกงาน . โดยพิจารณาความพร้อมของห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงานของโรงเรียน . และใช้สถานที่
ฝึกงานที่บ้านของนักเรียน . ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดเตรียมห้องปฏิบัติและฝึกงานภายในโรงเรียน
และสำรวจจำนวนนักเรียนที่สนใจจะไปฝึกงาน

การจัดเตรียมบริการแนะแนว . โรงเรียนส่วนใหญ่มีการแต่งตั้ง
คณะกรรมการแนะแนวโรงเรียนประกอบด้วย ครูแนะแนว . ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ . และครูที่
ปรึกษา . ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมการจัดบริการแนะแนวโดยจัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบงาน
แนะแนวโดยตรง . ส่วนฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่จัดเตรียมบริการแนะแนวโดยจัดทำแบบสอบถาม
วางแผนการปฐมนิเทศนักเรียน . ศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายกลุ่ม . ติดต่อหน่วยงานราชการ
และเอกชน เพื่อหาทุนสงเคราะห์ หรือให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน

การจัดเตรียมประเมินผลหลักสูตร . โรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนด
บุคลากรประกอบด้วย หัวหน้าหมวดวิชา . ครูผู้สอน . ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ . และผู้บริหาร . ใช้
วิธีการโดยจัดให้หมวดวิชาจัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้ . จัดทำข้อสอบ . และจัดทำคู่มือการวัดผล
ประเมินผลให้ครู . ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดทำข้อสอบ . วิเคราะห์ข้อสอบขึ้นใช้เอง . สำหรับฝ่าย
แนะแนวยังไม่มีการจัดเตรียมการเพื่อติดตามผลนักเรียน

2.2 การดำเนินการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

การจัดการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการโดยจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือการวัดผลประเมินผลให้แก่ครู ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อประกอบการสอน และส่งเสริมให้ครูนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบสาธิต แบบบรรยาย และแบบค้นคว้า

การใช้สื่อการสอน สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมการใช้สื่อการสอน โดยวิธีจัดให้ครูเข้าประชุม อบรมทางวิชาการเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน ให้คำปรึกษา แนะนำการใช้สื่อการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสาธิตประกอบการสอน จัดแผนภูมิ แผ่นป้ายต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบทเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกงานโดยจัดให้ฝึกงานภายในโรงเรียนและที่บ้าน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้ห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงานของโรงเรียน และจัดให้นักเรียนฝึกงานที่บ้านต่อเนื่องจากโรงเรียน

การวัดผล ประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่จัดเอกสารคู่มือการประเมินผลให้ครูได้ศึกษา ให้คำปรึกษาแนะนำครูในการดำเนินการเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล และจัดประชุมอบรมให้ความรู้แก่ครู ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการวัดผลระหว่างเรียน และหลังเรียน

ด้านการจัดบริการแนะแนว ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ดำเนินการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยการจัดทำระเบียบสะสม จัดบริการสนเทศให้แก่นักเรียน โดยการจัดกิจกรรมแนะแนว 1 คาบต่อสัปดาห์ จัดป้ายสนเทศ และปฐมนิเทศนักเรียน ให้คำปรึกษาส่วนใหญ่จัดเป็นรายกลุ่ม การจัดประสบการณ์ทางการศึกษาและอาชีพส่วนใหญ่ใช้วิธีการประชุมชี้แจงนักเรียนในการเลือกเรียนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ และแจกเอกสารแนะแนวแก่นักเรียน

ด้านการนิเทศและติดตามผล โรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนดบุคลากรในการนิเทศและติดตามผล ประกอบด้วย หัวหน้าหมวดวิชา ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และคณะกรรมการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน

2.3 การติดตามประเมินผลการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

การติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

โรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนดบุคลากร ประกอบด้วย ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอน โดยใช้วิธีการสอบถามหัวหน้าหมวดวิชา สอบถามครูผู้สอนและสอบถามนักเรียน การติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการโดยสอบถามนักเรียน สอบถามครูและสอบถามผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ส่วนฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่มีการกำหนดบุคลากรผู้มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลของฝ่ายแนะแนว ประกอบด้วย ครูแนะแนว ครูผู้สอน และคณะกรรมการแนะแนวโรงเรียน การติดตามประเมินผลโดยใช้วิธีการสอบถามนักเรียน สอบถามผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และสอบถามครูที่ปรึกษา

การติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

โรงเรียนส่วนใหญ่มีการติดตามประเมินผลโดยใช้วิธีการสังเกตการปฏิบัติงานของบุคลากร ผู้รับผิดชอบซักถามนักเรียนและครูผู้สอน ระยะเวลาในการประเมินผลของโรงเรียนส่วนใหญ่ประเมินการติดตามและการประเมินการดำเนินการ สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ติดตามผลการดำเนินการโดย หมวดวิชาจัดประชุมครู และโรงเรียนจัดประชุมครู ระยะเวลาในการประเมินผลของครูผู้สอนส่วนใหญ่ประเมินการติดตาม และการประเมินการดำเนินการ การติดตามประเมินผลการจัดบริการแนะแนว ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ใช้วิธีสอบถามนักเรียน สอบถามคณะกรรมการแนะแนวโรงเรียน และระยะเวลาในการประเมินผลของฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่คือ ประเมินผลการดำเนินการและการประเมินผลการติดตามการจัดบริการแนะแนว

3. ปัญหาการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2

3.1 ปัญหาการเตรียมการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

การจัดแผนการเรียน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่มีจำนวนไม่เพียงพอ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ และนักเรียนขาดความสนใจในการเลือกเรียนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่มีไม่เพียงพอ นักเรียนขาดความสนใจในการเลือกเรียนวิชา

พื้นฐานวิชาชีพ และครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ

การจัดครูเข้าสอน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการจัดหาบุคคลภายนอกมาช่วยสอน และจัดครูเข้าสอนไม่ตรงตามวุฒิ ปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการจัดหาบุคคลภายนอกมาช่วยสอน และจัดครูเข้าสอนไม่ตรงตามวุฒิ

การจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำโครงการสอน แผนการสอน ไม่เพียงพอ เอกสารหลักสูตรมีจำนวนไม่เพียงพอ ปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ เอกสารหลักสูตรมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำโครงการสอน แผนการสอน ไม่เพียงพอ

การจัดเตรียมสื่อการสอน สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบในการจัดเตรียมสื่อการสอน ได้แก่ ครูมีความรู้ในการจัดทำสื่อการสอน ไม่เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดทำสื่อการสอนมีจำนวนไม่เพียงพอ และหมวดวิชาต่าง ๆ ไม่ได้ส่งเสริมให้ครูจัดทำสื่อการสอน ปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดทำสื่อการสอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูมีความรู้ในการจัดทำสื่อการสอนไม่เพียงพอ และขาดการแนะนำครูในการจัดทำสื่อการสอน ส่วนปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบในการเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ได้แก่ นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงาน โรงเรียนขาดสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน การจัดตารางสอนไม่เอื้อต่อการส่งนักเรียนออกไปฝึกงาน ปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ขาดอาคารสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน จัดตารางสอนไม่สะดวกต่อการส่งนักเรียนออกไปฝึกงาน และนักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงาน

การจัดเตรียมบริการแนะแนว ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ บุคลากรผู้รับผิดชอบงานแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดการวางแผนการปฏิบัติงานแนะแนว การจัดเตรียมรวบรวมข้อมูลนักเรียน ปัญหาที่ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ขาดการวางแผนรวบรวมข้อมูล เอกสารสิ่งพิมพ์ เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลมีจำนวนไม่เพียงพอ การจัดเตรียมให้บริการข่าวสารแก่นักเรียน ปัญหาที่ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่พบ ได้แก่ เอกสารสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับการแนะแนวไม่เพียงพอ โรงเรียนไม่ได้จัดประชุมชี้แจงครูเกี่ยวกับการแนะแนว การจัด

เตรียมให้คำปรึกษา ปัญหาที่ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ขาดการวางแผนการจัดบริการให้คำปรึกษา บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ การจัดเตรียมการเพื่อจัดบริการให้นักเรียนได้รับประโยชน์ในการเลือกเรียนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ปัญหาที่ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่พบ ได้แก่ นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงานนอกเวลาเรียน จัดหาทุนให้นักเรียนยังไม่เพียงพอ การจัดเตรียมบริการติดตามผลนักเรียน ปัญหาที่ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่พบ ได้แก่ นโยบายของโรงเรียน เกี่ยวกับการติดตามผลไม่ชัดเจน ขาดการวางแผนในการติดตามผลนักเรียน

การจัดเตรียมประเมินผลหลักสูตร ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูมีความรู้เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลไม่เพียงพอ เอกสารคู่มือการประเมินผลมีไม่เพียงพอ และขาดการวางแผนการประเมินผล ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีปัญหา

3.2 ปัญหาการดำเนินการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

การจัดการเรียนการสอน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ เอกสารหลักสูตร แบบเรียน คู่มือการใช้หลักสูตรมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูผู้สอนไม่ให้ความร่วมมือในการใช้โครงการสอน แผนการสอน ครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และแผนการสอนจัดทำไม่ครบทุกรายวิชา ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา ได้แก่ เอกสารค้นคว้ามีจำนวนไม่เพียงพอ แผนการสอนจัดทำไม่ครบทุกรายวิชา และครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ

การใช้สื่อการสอน สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบในการใช้สื่อการสอน ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์มีจำนวนไม่เพียงพอ หมดวิชาไม่ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการสอนอย่างจริงจัง ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์มีจำนวนไม่เพียงพอ ครูมีความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนไม่เพียงพอ และขาดการแนะนำชี้แจงการใช้สื่อการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาในการใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ได้แก่ นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงาน สถานที่ฝึกงานอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน และครูไม่สามารถออกไปนิเทศนักเรียนได้ทั่วถึง ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา ได้แก่ นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงาน ครูผู้สอนไม่สามารถออกไปนิเทศนักเรียนได้ทั่วถึง และสถานที่ฝึกงานอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน

การวัดผลและประเมินผล ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูขาดทักษะในการจัดทำข้อสอบและการวิเคราะห์ข้อสอบ ทมวติวิชาขาดการส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีปัญหา

การจัดบริการแนะแนว ด้านการรวบรวมข้อมูลนักเรียน ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา เกี่ยวกับบุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดความร่วมมือจากครูที่ปรึกษา การจัดบริการให้คำปรึกษา ส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา ได้แก่ นักเรียนขาดความสนใจที่เข้ารับบริการ การจัดส่งนักเรียนไปฝึกงานส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา ได้แก่ ขาดการวางแผนการนิเทศนักเรียนฝึกงาน นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงาน และสถานฝึกงานอาชีพอยู่ห่างไกล การจัดบริการติดตามผลนักเรียนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา ได้แก่ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ โรงเรียนไม่ได้จัดประชุมชี้แจงครูเกี่ยวกับการติดตามผลนักเรียน

3.3 ปัญหาการติดตามประเมินผลการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

การเตรียมการติดตามประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับ บุคลากรผู้รับผิดชอบในการติดตามประเมินผลมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดการวางแผนในการติดตามผล ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับ ขาดการวางแผนในการติดตามผล บุคลากรผู้รับผิดชอบมีจำนวนไม่เพียงพอ ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา ได้แก่ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดความร่วมมือจากบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง และวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดบริการแนะแนวยังไม่เพียงพอ

การดำเนินการติดตามประเมินผล โรงเรียนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับ เครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูลยังไม่เพียงพอ ขาดความร่วมมือจากบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง และบุคลากรผู้รับผิดชอบมีความรู้ไม่เพียงพอ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา ได้แก่ เครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูลยังไม่เพียงพอ นโยบายของโรงเรียนเกี่ยวกับการติดตามประเมินผลไม่ชัดเจน ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ตอบว่ามีปัญหา ได้แก่ นโยบายของโรงเรียน เกี่ยวกับการติดตามประเมินผลการจัดบริการแนะแนวไม่ชัดเจน โรงเรียนไม่ได้จัดประชุมชี้แจงครูเกี่ยวกับการติดตามประเมินผลการจัดบริการแนะแนว และครูที่ปรึกษามีความรู้เกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวไม่เพียงพอ

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

จากผลการวิจัยมีข้อค้นพบที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าสนใจสมควรนำมาอภิปรายผลและเสนอแนะ
ดังนี้

1. เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่ง 5-10 ปี เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 และหลักสูตรวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านบริหารการศึกษาในโรงเรียนมากพอควร ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ผู้บริหารส่วนใหญ่เคยเข้ารับการประชุมอบรมเกี่ยวกับหลักสูตร แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถจะพัฒนาการบริหารงานในโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้

1.2 ครูผู้สอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 31-35 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี รับผิดชอบคาบการสอน 15-20 คาบต่อสัปดาห์ ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 หรือหลักสูตรวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ หากพิจารณาจากผลการวิจัยแล้วมีข้อน่าสังเกตคือ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรม ผู้วิจัยเห็นว่า เรื่องนี้น่าจะเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้การนำหลักสูตรไปใช้ประสบปัญหา

1.3 ฝ่ายแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 31-35 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี รับผิดชอบการจัดกิจกรรมแนะแนวในปีการศึกษา 2531 จำนวน 10-15 คาบ เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนว จากสภาพดังกล่าวเห็นว่าฝ่ายแนะแนวมีความพร้อมในการปฏิบัติงานแนะแนว ทั้งนี้ เนื่องจากหัวหน้าฝ่ายแนะแนวเคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนว ย่อมมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดบริการแนะแนวให้ลุล่วงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (2523 : 15) กล่าวว่า ในการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 โรงเรียนจำเป็นต้องจัดให้มีกิจกรรมแนะแนวอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 คาบ ซึ่งจะต้องครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ การ

แนวทางการศึกษา การแนะแนวอาชีพ การแนะแนวบุคลิกภาพและการปรับตัว ดังนั้น กรมวิชาการจึงได้จัดอบรมบุคลากรแนะแนว และให้สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา ต่าง ๆ จัดตั้งศูนย์สนเทศเพื่อการแนะแนวขึ้น เพื่อให้บริการแก่โรงเรียนด้านข้อมูลข่าวสาร ต่าง ๆ ตลอดมา

2. สภาพและปัญหาการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

2.1 การเตรียมการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

การจัดแผนการเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายในการจัดแผนการเรียนโดยพิจารณาความพร้อมของโรงเรียน ด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณ โดยครูผู้สอนเป็นผู้ให้ข้อมูล และหัวหน้าฝ่ายแนะแนวเป็น คณะกรรมการวิชาการโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า ในการจัดแผนการเรียน นอกจากจะพิจารณาความพร้อมของโรงเรียนแล้ว โรงเรียนควรพิจารณาข้อมูลจากความต้องการของผู้เรียน และสังคมด้วย ทั้งนี้เพราะนโยบายในการจัดการศึกษาวิชาอาชีพในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ข้อ 17 และ 32 กล่าวว่า รัฐพึงจัดและส่งเสริมการมัธยมศึกษา โดยจัดให้สอดคล้องและสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และมุ่งให้ ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัด (แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 : 2-8)

ส่วนปัญหาในการจัดแผนการเรียน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญ คือ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่มีจำนวนไม่เพียงพอ ซึ่งสภาพดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุษา เหมตะศิลป์ (2524 : 18-21) และ กิติยา ดาระสวัสดิ์ (2529 : 211-212) พบว่า ปัญหาในการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ คือ ครูผู้สอนวิชาอาชีพมีไม่เพียงพอ เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ที่จะให้นักเรียนฝึกปฏิบัติไม่เพียงพอ ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือ นักเรียนขาดความสนใจในการเลือกเรียนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิติยา ดาระสวัสดิ์ (2529 : 196-197) พบว่า ในการเปิดแผนการเรียนวิชาอาชีพ ปัญหาที่สำคัญคือ ผู้ปกครองไม่สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนเรียนวิชาอาชีพท้องถิ่น นักเรียนมีความสนใจในวิชาอาชีพที่มีในท้องถิ่นน้อยเกินไป (นิรมล ธรรมอำนวยสุข 2531 : 193-197) ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรหาแนว

ทางแก้ไข และส่งเสริมให้ผู้ปกครองและนักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนวิชาพื้นฐาน วิชาอาชีพ โดยจัดประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร จัดนิทรรศการทางวิชาการ ออกเยี่ยม บ้านนักเรียน เชิญผู้ปกครองนักเรียนเป็นสมาชิกสมาคมผู้ปกครองและครูของโรงเรียน เป็นต้น

การจัดครูเข้าสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการ จัดครูเข้าสอนตามวุฒิ วิชาเอก โท โดยครูผู้สอนเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวุฒิ ความสนใจ และ ประสบการณ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วสุมดี อิ่มแก้ว (2531 : 160-161) พบว่า การเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรโรงเรียนส่วนใหญ่มีการสำรวจความพร้อม ของอาจารย์ผู้สอนก่อนจัดแผนการเรียน โดยพิจารณาวุฒิทางการศึกษา ความสามารถเฉพาะ ตัว และประสบการณ์ในการทำงาน ผู้วิจัยเห็นว่า แนวทางในการจัดครูเข้าสอน โรงเรียน ปฏิบัติตามหลักการที่กรมสามัญศึกษากำหนดคือ การจัดครูเข้าสอนต้องยึดหลักพึ่งตนเอง โดย โรงเรียนต้องสำรวจความพร้อมของโรงเรียนก่อนเปิดแผนการเรียน เช่น กำหนดคุณสมบัติ ครูผู้สอนให้สอนตามวุฒิ วิชาเอก โท สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และประสบการณ์ (กรมสามัญศึกษา 2524 : 9-19) จากสภาพดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรเชิญ บุคคลภายนอกมาช่วยสอน โดยโรงเรียนมอบหมายให้ครูทำหน้าที่ในด้านการประสานงาน ซึ่ง เป็นการสนองนโยบายกรมสามัญศึกษาในส่วนที่ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ข้อ 3 ที่ว่า พัฒนาการสอนโดยเสริมการใช้วิทยากรภายนอกเข้ามาช่วยสอน ทั้งนี้ครูจะต้องทำบทบาท หน้าที่ในด้านการประสานงานร่วมกับวิทยากร เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนของนักเรียน (กรมสามัญศึกษา 2530 : 51)

ส่วนปัญหาในการจัดครูเข้าสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการจัดหาบุคคลภายนอกมาช่วยสอน ปัญหา ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการจัดแผนการเรียนของโรงเรียน ซึ่งไม่สามารถจัดแผนการเรียน ให้กว้างขวางและสนองความต้องการของผู้เรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงษ์พิศ ทะคง (2526 : 181) และ นิรมล ธรรมอำนวยสุข (2531 : 192) พบว่า ปัญหาในการจัดแผนการเรียนที่สำคัญประการหนึ่งคือ บุคลากรที่มีความสามารถในการสอน วิชาอาชีพมีจำนวนจำกัด งบประมาณมีจำกัดทุกหมวดวิชา โดยเฉพาะวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรประสานงานกับศูนย์ศึกษาค้นคว้าส่งเสริมการสอนวิชาอาชีพที่

กลุ่มโรงเรียนในจังหวัดนั้นจัดตั้งขึ้น เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรวิทยากร และหาแนวทางในการจัดสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพตามความเหมาะสม และความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียนต่อไป

การจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร โครงการสอน แผนการสอนให้แก่ครู และจัดประชุมอบรมให้ความรู้ในการจัดทำโครงการสอน แผนการสอน และครูผู้สอนจัดทำโครงการสอน แผนการสอนใช้เอง จะเห็นว่าในการจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตรโรงเรียนส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร โดยจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร โครงการสอน แผนการสอนให้แก่ครู และจัดประชุมอบรมให้ความรู้แก่ครูในการจัดทำโครงการสอน แผนการสอน นับว่าเป็นการปฏิบัติที่ เหมาะสมและสมควรให้การสนับสนุนครูผู้สอนต่อไป เพราะแผนการสอนจะเป็นแนวทางที่จะช่วยให้ครูดำเนินการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ในการจัดทำโครงการสอน แผนการสอน โดยครูผู้สอนจัดทำขึ้นเองนั้น พันทิพา อุทัยสุข (2523 : 154) กล่าวว่า ครูควรจัดทำแผนการสอนไว้ก่อนจัดการสอน ซึ่งแผนการสอนจะกล่าวถึงแนวทางการสอน การจัดกิจกรรมเสนอแนะแก่ครู โดยยึดจุดประสงค์การเรียนรู้ และความคิดรวบยอดของหลักสูตรไว้เป็นหลัก

ส่วนปัญหาในการจัดเตรียม เอกสารประกอบหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำโครงการสอน แผนการสอนไม่เพียงพอ เอกสารหลักสูตรมีจำนวนไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2524 : 8-11) พบว่า โรงเรียนยังขาดเอกสารหลักสูตร คู่มือต่าง ๆ ที่ใช้สอนวิชาอาชีพ ต่อมา กิตติยา ดาระสวัสดิ์ (2529 : 197-198) ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาอาชีพเพิ่มเติมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในพื้นที่เป้าหมายเพื่อการพัฒนาชนบทภาคเหนือ ด้านเอกสารประกอบหลักสูตร พบว่า เอกสารประกอบหลักสูตรมีไม่เพียงพอ ครูไม่มีเวลาทำแผนการสอน เพราะสอนหลายวิชา และแผนการสอนที่กลุ่มโรงเรียนจัดทำขึ้นไม่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น เมื่อพิจารณาแล้วผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ และมีการดำเนินการหลังจากการประชุมอบรมต่อเนื่องเพื่อให้ครูสามารถจัดทำโครงการสอนแผนการสอน

ได้อย่างจริงจัง ดังที่ กรมวิชาการ (2520 : 174) กำหนดบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน กล่าวคือ โรงเรียนควรจัดให้ครูได้ ศึกษาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร จัดให้มีการประชุมครูเพื่อวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหา และปรับปรุงการเรียนการสอน

การจัดเตรียมสื่อการสอน สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ด้านการจัดเตรียมสื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนจัดท้าววัสดุ อุปกรณ์ให้แก่ครู ส่งเสริมให้ครูหาความรู้เพิ่มเติมในการผลิตสื่อการสอน และครูผู้สอนจัดทำสื่อการสอนขึ้นใช้เอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติยา คาระสวัสดิ์ (2529 : 194) พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดเตรียมสื่อการเรียน วัสดุอุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอนให้แก่ครูไว้ก่อนเปิดภาคเรียน จะเห็นได้ว่า โรงเรียนพยายามส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้รับความรู้ และมีการผลิตสื่อการสอน โดยครูผู้สอนเอง นับว่าโรงเรียนเห็นความสำคัญและความจำเป็นของสื่อการสอน ซึ่ง วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 191) กล่าวถึงสื่อการสอนว่า สื่อการสอนคือ วัสดุ อุปกรณ์ และกิจกรรมการเรียนที่ครูและนักเรียนจะต้องทำเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ ซึ่งครูจะต้องจัดทำขึ้นและจัดหาไว้ให้เรียบร้อย

ส่วนปัญหาในการจัดเตรียมสื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ครูมีความรู้ในการจัดทำสื่อการสอนไม่เพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดทำสื่อการสอนมีจำนวนไม่เพียงพอ และขาดการแนะนำครูในการจัดทำสื่อการสอน ปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ อาจเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ครูมีความรู้ในการจัดทำสื่อการสอนไม่เพียงพอ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พร็ิมเพรา คงชนะ (2526 : 161-170) พบว่า สื่อการสอนที่ครูผู้สอนใช้ในการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ครูผู้สอนศึกษาสื่อการสอนเป็นบางครั้ง เครื่องมือ เครื่องใช้ไม่เพียงพอ และมีไม่ครบทุกรายวิชา ดังนั้นแนวทางในการแก้ปัญหาด้านนี้คือ โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอน แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้สามารถพัฒนาบุคลากรได้ต่อเนื่อง และประสานงานกับหน่วยงานผู้เกี่ยวข้อง ขอความร่วมมือในการพัฒนาการเรียนการสอนเท่าที่จะสามารถดำเนินการได้

ด้านการจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนกำหนดให้ ผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการจัดเตรียม สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน โดยพิจารณาจากความพร้อมของห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงานของ โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุษา เหมตะศิลป์ (2521 : 21) พบว่า การสอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่จัดสอนความรู้และฝึกงานภายในโรงเรียน โดยจัดตามความพร้อมของ โรงเรียน ไม่มีโรงเรียนใดคิดต่อส่งนักเรียนไปฝึกงานยังแหล่งวิทยากร และสถานประกอบอาชีพ อีกระเลย สำหรับประเด็นนี้มีเหตุผลที่ควรพิจารณาได้แก่ โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียน ขนาดใหญ่ เปิดสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กรมสามัญศึกษาได้จัดสรรงบประมาณ สำหรับสร้างอาคารและโรงฝึกงานให้ตามโครงการโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาภูมิภาค (ค.ภ.) ซึ่งโรงเรียนมีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สอดคล้องกับผลการวิจัย ของ นิรมล ธรรมอำนวยสุข (2531 : 204) พบว่า การใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความเหมาะสมดีแล้ว

ส่วนปัญหาในการจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงาน การจัดการการสอนไม่เอื้อต่อการส่งนักเรียนออกไปฝึกงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบจากฝ่ายแนะแนวว่า นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงานนอก เวลาเรียน สาเหตุของปัญหานี้มีหลายประการ เช่น โรงเรียนไม่ได้จัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการฝึกงานให้นักเรียนทราบแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ ไม่เข้าใจและไม่ให้ความร่วมมือในการรับนักเรียนฝึกงาน จังหวัดไม่ประกาศรายชื่อแหล่ง วิทยากร สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ และสาเหตุที่สำคัญอีกประการ หนึ่งคือ สถานฝึกงานอาชีพอยู่ห่างไกล ทำให้ไม่เอื้อต่อการจัดการการสอนและการนิเทศของครู (อุษา เหมตะศิลป์ 2521 : 15-21) แนวโน้มในอนาคตผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรใช้ สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานให้มากยิ่งขึ้น ดังที่ สุทธิ ประจงศักดิ์ (2529 : 109) ให้ความ เห็นว่า การเรียนการสอนวิชาอาชีพจำเป็นต้องใช้สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน เพื่อให้ นักเรียนมี ความรู้ ความเข้าใจทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับงานอาชีพ ตลอดจนการสร้างกิจนิสัยที่ดีในการ ปฏิบัติงาน การจัดสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติจึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียน และครูผู้สอนจะต้องจัด และต้องสร้างขึ้นเพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับสถานที่ฝึกปฏิบัติงานที่คล้ายคลึงกับการปฏิบัติ งานอาชีพจริง ๆ

การจัดเตรียมบริการแนะแนว จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการ
 แต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวโรงเรียนประกอบด้วย ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ครูแนะแนว และ
 ครูที่ปรึกษา ฝ่ายแนะแนวจัดเตรียมบริการแนะแนวโดยการจัดทำแบบสอบถาม วางแผน
 การปฐมนิเทศนักเรียน ศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายกลุ่ม ติดต่อหน่วยงานราชการและเอกชน
 เพื่อจัดหาทุนให้นักเรียนเป็นการสนับสนุนด้านการศึกษาหรือประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้อง
 กับผลการวิจัยของ นิรมล ธรรมอำนวยสุข (2531 : 189-190) ที่วิจัยเกี่ยวกับการจัด
 การเรียนการสอนวิชาอาชีพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ด้านการ
 จัดแนะแนวในการเลือกเรียนวิชาอาชีพ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดแนะแนวเพื่อให้เกิด
 ประโยชน์ทางด้านการศึกษา ดำเนินการโดย ครูแนะแนว และครูที่ปรึกษาในโรงเรียน
 ขนาดใหญ่จัดป้ายนิเทศ บริการจัดหาทุนทางการศึกษา จัดบริการสนเทศใช้แบบสำรวจความ
 สนใจ และความถนัดในอาชีพต่าง ๆ และมีการติดตามผลการเรียนหลังจากเลือกเรียนวิชา
 อาชีพแล้ว จะเห็นว่าโรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนให้ฝ่ายแนะแนวมีการเตรียมการจัดบริการ
 แนะแนวทั้ง 5 งานคือ การรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล การบริการสนเทศ การ
 บริการให้คำปรึกษา การบริการจัดวางตัวบุคคล และการบริการติดตามประเมินผลนักเรียน
 (กรมวิชาการ 2529 : 3) เหตุผลที่ฝ่ายแนะแนวสามารถปฏิบัติงานแนะแนวได้ครบถ้วนที่ควร
 กล่าวถึงจากผลการวิจัยได้แก่ หัวหน้าฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการ
 จัดบริการแนะแนว

ส่วนปัญหาในการจัดเตรียมบริการแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่
 สำคัญคือ บุคลากรผู้รับผิดชอบงานแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดการวางแผนการปฏิบัติงาน
 แนะแนว เอกสารสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลมีจำนวนไม่เพียงพอ โรงเรียนไม่ได้จัด
 ประชุมชี้แจงครูเกี่ยวกับการแนะแนว นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงานนอกเวลาเรียน
 จัดหาทุนให้นักเรียนยังไม่เพียงพอ นโยบายของโรงเรียนเกี่ยวกับการติดตามประเมินผล
 การแนะแนวไม่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิติยา ดาระสวัสดิ์ (2529 :
 196-197) พบว่า ปัญหาในการใช้หลักสูตรวิชาอาชีพเพิ่มเติมด้านการจัดบริการแนะแนวคือ
 ครูแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดการประสานงานระหว่างฝ่ายวิชาการ ครูแนะแนว
 ครู และไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากแหล่งวิทยาการและสถานประกอบการ ฉะนั้นนอกจาก
 โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวของโรงเรียนแล้ว โรงเรียนควรจัดประชุมชี้แจง

เกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวให้แก่ครูในโรงเรียนทราบดีด้วย เพื่อร่วมมือกันช่วยเหลือนักเรียนแก้ปัญหา ถ้าครูในโรงเรียนร่วมมืออย่างจริงจังก็จะช่วยลดภาระของครูแนะแนวและปัญหาการขาดแคลนบุคลากรแนะแนวก็จะลดลงไป

การจัดเตรียมประเมินผลหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการกำหนดบุคลากรในการจัดเตรียมประเมินผลหลักสูตร ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอน โรงเรียนดำเนินการโดยวิธีการจัดให้หมวดวิชาจัดทำจุดประสงค์การเรียนรู้จัดทำข้อสอบและจัดหาคู่มือการวัดผล ประเมินผลให้ครู ครูผู้สอนจัดทำข้อสอบวิเคราะห์ข้อสอบใช้เอง จากหลักการในการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งคือ ครูผู้สอน ซึ่งใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ครูจะต้องเตรียมเนื้อหาสาระที่จะสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ และต้องกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลประเมินผลด้วยตนเอง ซึ่งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 พ.ศ. 2529 กำหนดให้กลุ่มโรงเรียนและโรงเรียนดำเนินการวัดผลประเมินผลเอง (กรมสามัญศึกษา 2529 : 61-69) ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของกลุ่มโรงเรียน โรงเรียนและครูผู้สอนที่จะต้องร่วมกันวางแผน ดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถจัดการวัดผลประเมินผลได้ถูกต้องตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ส่วนปัญหาในการจัดเตรียมประเมินผลหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ครูมีความรู้เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลไม่เพียงพอ เอกสารคู่มือการประเมินผลไม่เพียงพอ และครูขาดการวางแผน การประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงษ์พิศ ทะคง (2526 : 202-203) พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลตามหลักสูตรใหม่ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรประสานการประเมินผลการเรียนร่วมกับกลุ่มโรงเรียน โดยกำหนดโครงการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน จัดพิมพ์เอกสารคู่มือการวัดผลประเมินผลเผยแพร่จัดทำแผนการวัดผลประเมินผล ดำเนินการอย่างเป็นระบบ นิเทศติดตามผล ตลอดจนจัดประชุมสัมมนาเพื่อหาปัญหาและอุปสรรคในการวัดผลประเมินผล

2.2 การดำเนินการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

การจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า วิธีการที่โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้คือ จัดหาคู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือการวัดผลและประเมินผลให้ครู ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อประกอบการสอน ส่งเสริมให้ครูนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบสาธิต แบบบรรยาย และแบบค้นคว้า จะเห็นว่าโรงเรียนมุ่งเน้นในการส่งเสริมให้ครูมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียน ทั้งยังจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตรให้ครูได้ศึกษา และส่งเสริมให้ครูนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนด้านการจัดการเรียนการสอน (กรมวิชาการ 2520 : 174) วิธีการจัดการเรียนการสอนของครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบสาธิต แบบบรรยายและแบบค้นคว้า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วสุดี อิ่มแก้ว (2531 : 161) พบว่า อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่มีการเตรียมการสอนทุกครั้ง สำหรับวิธีสอนใช้การบรรยาย หรืออธิบาย รองลงมาคือการสาธิตและการปฏิบัติ จะเห็นว่า ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี เพื่อให้เหมาะสมกับบทเรียน ซึ่งหน้าที่ของครูผู้สอนจะเป็นผู้พิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและทักษะที่นักเรียนจะได้รับ (สุทธิ ประจงศักดิ์ และศิริกุล ทัพพิทักษ์ 2525 : 67)

ส่วนปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ เอกสารหลักสูตร แบบเรียน คู่มือการใช้หลักสูตรมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูผู้สอนไม่ให้ความร่วมมือในการใช้โครงการสอน แผนการสอน แผนการสอนจัดทำไม่ครบทุกรายวิชา และครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิติยา ดาระสวัสดิ์ (2529 : 197-198) พบว่า เอกสารประกอบหลักสูตรมีไม่เพียงพอ แผนการสอนที่กลุ่มโรงเรียนจัดทำขึ้นไม่เหมาะกับวัสดุอุปกรณ์ที่โรงเรียนมีอยู่ ครูไม่มีเวลาในการจัดทำแผนการสอน ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจัดประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอนภายในหมวดวิชาหรือโรงเรียน จัดให้มีการนิเทศและติดตามผลการใช้แผนการสอน สำหรับครูผู้สอนนั้นควรจัดเตรียมการสอนโดยยึดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ธรรมชาติของเนื้อหาวิชา กำหนดสื่อการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และยังคงคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนด้วย

การใช้สื่อการสอน สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ด้านการใช้สื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนจัดให้ครูเข้าประชุมอบรมเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน และให้ คำปรึกษาแนะนำการใช้สื่อการสอนแก่ครู ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอนโดยวิธีการสาธิต ประกอบการสอน และจัดแผนภูมิ แผ่นป้ายต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบทเรียน เห็นว่าโรงเรียน ดำเนินการในด้านนี้เหมาะสมแล้ว เพราะสื่อการสอนจะเป็นตัวกลางที่ใช้ในขบวนการเรียน การสอน เพื่อให้ครูและนักเรียนเข้าใจสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกัน ได้ผลดีตรงตามจุดมุ่งหมาย ของการเรียนการสอน (ลัดดา สุขปรีดี 2522 : 61) สำหรับวิธีการใช้สื่อการสอนของครู ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสาธิตประกอบการสอน และจัดแผนภูมิ แผ่นป้ายต่าง ๆ ให้สอดคล้อง กับบทเรียนนั้น นับว่าครูผู้สอนสามารถใช้สื่อการสอนได้เหมาะสม ทั้งนี้เพราะการสอนวิชา พื้นฐานวิชาอาชีพ หรือวิชาอาชีพนั้นจะต้องให้นักเรียนเรียนภาคปฏิบัติไปด้วย ดังนั้นในการสอน แต่ละบทเรียนจำเป็นจะต้องสาธิตก่อนที่จะให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียน เข้าใจ บทเรียนได้ดียิ่งขึ้น

ส่วนปัญหาในการใช้สื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ วัสดุ อุปกรณ์ มีจำนวนไม่เพียงพอ หมวดวิชาไม่ได้ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการสอนอย่างจริงจัง ขาดการแนะนำชี้แจงในการใช้สื่อการสอน และครูผู้สอนที่ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อ การสอนวิชาอาชีพท้องถิ่นระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตการศึกษา 10 ด้านสื่อการสอนพบว่า โรงเรียนขาดเอกสารหลักสูตร คู่มือครู เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ ครูผู้สอนได้รับสื่อการสอนล่าช้า ไม่ครบ หรือไม่เพียงพอกับความต้องการ สภาพดังกล่าว โรงเรียนควรดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยเร็ว ซึ่งสามารถดำเนินการได้ทั้งระยะสั้นและระยะ ยาว สำหรับการแก้ไขปัญหาระยะสั้นซึ่งเร่งด่วนให้ทันกับการสอนของครู โรงเรียนควร ดำเนินการโดยจัดสรรงบประมาณให้จัดซื้อ ขอยืมสื่อการสอนจากโรงเรียนอื่นหรือกลุ่ม โรงเรียน เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาระยะยาวโรงเรียนสามารถดำเนินการได้โดย ประสานงาน กับแหล่งวิทยากร สถานประกอบการต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือในการจัดสื่อการสอนให้

แก่ครู ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องมีการเตรียมการสอนก่อนเปิดภาคเรียนในแต่ละปีการศึกษา

สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนฝึกงานในโรงฝึกงานของโรงเรียนและที่บ้าน และครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้ห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงานของโรงเรียน และจัดให้นักเรียนฝึกงานอาชีพที่บ้านต่อเนื่องจากโรงเรียน จะเห็นว่าโรงเรียนจัดให้นักเรียนฝึกงานในโรงฝึกงานของโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน พบว่า โรงเรียนพิจารณาความพร้อมของโรงเรียนเป็นหลัก และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติยา คาระสวัสดิ์ (2529 : 194-195) และ นิรมล ธรรมอ่านวยสุข (2531 : 191) พบว่า ในโรงเรียนขนาดใหญ่เห็นว่าสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานมีความเหมาะสมดีแล้ว โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ใช่สถานฝึกงานอาชีพนอกโรงเรียน ที่ใช้น้อย โดยโรงเรียนส่วนใหญ่ส่งนักเรียนไปฝึกงานอาชีพกับผู้ปกครองนักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจัดเตรียมและดำเนินการให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติงานจากสถานฝึกงานอาชีพให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะ การสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพจะต้องให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการของวิชาอาชีพพอที่จะนำไปปรับปรุงการดำรงชีวิตของตนเองได้ อีกทั้งยังสนองนโยบายของกรมสามัญศึกษาในการพัฒนาการเรียน โดยเน้นให้นักเรียนปฏิบัติจริง โดยใช้ทรัพยากร วิทยากร และสถานประกอบการท้องถิ่น

ส่วนปัญหาในการใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงาน สถานฝึกงานอยู่ห่างไกล ครูผู้สอนไม่สามารถออกไปนิเทศนักเรียนได้ทั่วถึง ปัญหาเหล่านี้นับว่าเรื้อรังมานาน กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 กำหนดหลักการในการใช้หลักสูตรไว้ว่า เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สามารถศึกษาหาความรู้จากแหล่งวิทยากร สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระ จากงานวิจัยจำนวนหลายเล่มพบข้อสรุปที่คล้ายคลึงกันในปัญหาการใช้สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน สาเหตุสำคัญเนื่องมาจากโรงเรียน ผู้ปกครองและนักเรียน ตลอดจนสถานฝึกงานไม่เห็นความสำคัญและไม่เข้าใจในการจัดให้นักเรียนฝึกงาน ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับกรมสามัญศึกษา โดยจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพให้ชัดเจน ประสานงานกับสถานฝึกงานอาชีพ ประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับนักเรียนและผู้ปกครอง ติดต่อกับหน่วยงานราชการเพื่อขอความร่วมมือ ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องมี

การวางแผน และดำเนินการอย่างเป็นระบบ คาดว่าสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษา
ด้านอาชีพตามจุดหมายของหลักสูตรได้

การวัดผลประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดเอกสาร
คู่มือการประเมินผลให้ครูได้ศึกษา ให้คำปรึกษาแนะนำครูในการดำเนินการเกี่ยวกับการ
วัดผลประเมินผล และจัดประชุมอบรมให้ความรู้แก่ครู ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการวัดผล
ระหว่างเรียนและหลังเรียน เห็นว่าโรงเรียนดำเนินการในด้านนี้ได้ถูกต้องและเหมาะสม
ซึ่งการวัดผลประเมินผลมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการจัดกิจกรรมการสอน เพราะโรงเรียน
จะได้ทราบพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในด้านความคิด จิตใจ และทักษะ โดยเฉพาะ
การวัดผลและประเมินผลวิชาอาชีพ ซึ่งสามารถบ่งชี้ถึง คุณภาพของงาน นิสัยในการทำงาน
เจตคติที่ดีต่อการทำงาน (ปรีชา ชาติมาลากร 2524 : 56) ในการปฏิบัติของครูผู้สอน
ที่มีการวัดผลระหว่างเรียนและหลังเรียน นับว่าสอดคล้องกับแนวปฏิบัติในการดำเนินการจัด
การประเมินผล ซึ่งกำหนดให้ครูผู้สอนมีการวัดผลระหว่างเรียนและหลังเรียน (กรมสามัญ
ศึกษา 2524 : 175-190)

ส่วนปัญหาในการวัดผลประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญ
คือ ครูขาดทักษะในการจัดทำข้อสอบ การวิเคราะห์ข้อสอบ และหมวดวิชาขาดการส่งเสริม
ให้ครูนำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ
สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2529 : 1-15) พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ
เกี่ยวกับระเบียบการประเมินผล ขาดความรู้ความสามารถในการสร้างเครื่องมือในการ
ประเมินผล ขาดเทคนิคในการวิเคราะห์ข้อสอบ การสร้างข้อสอบมาตรฐาน การให้
อำนาจการประเมินผลการเรียนแก่ครูและกลุ่มโรงเรียนเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่กลุ่มโรงเรียน
ยังขาดผู้รู้ช่วยเหลือในด้านนี้ ทำให้ครูประสบปัญหาในการปฏิบัติตามระเบียบ ผู้วิจัยเห็นว่า
โรงเรียนควรดำเนินการให้คณะกรรมการวิชาการโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ
การวัดผลประเมินผล กำหนดแผนการประเมินผล และติดตามผลรวมทั้งการดำเนินงานให้
เป็นไปตามแผน จัดการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานวัดผลประเมินผล

การจัดบริการแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า ฝ่ายแนะแนวดำเนินการ
จัดบริการแนะแนวครอบคลุมงานแนะแนวดังนี้ จัดทำระเบียบสละสม จัดกิจกรรมแนะแนว

1 คาบต่อสัปดาห์ จัดป้ายสนเทศและปฐมนิเทศนักเรียน ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเป็นรายกลุ่ม ประชุมชี้แจงนักเรียนในการเลือกเรียนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ แจกเอกสารแนะแนวนักเรียน จะเห็นว่าการดำเนินการในด้านนี้ฝ่ายแนะแนวสามารถจัดได้ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับการปฏิบัติงานแนะแนว ดังที่ อนุพงศ์ สุขเกษม (2527 : 52-56) กล่าวถึง การปฏิบัติงานแนะแนวอาชีพว่า ช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง และได้ข้อมูลที่ถูกต้องด้านอาชีพ จัดหางานให้นักเรียนทำหลังจากจบการศึกษาหรือปิดเทอม และติดตามผลนักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงษ์พิศ ทะคง (2526 : 195-196) พบว่า โดยส่วนรวมผู้บริหารและครูเห็นว่ามี การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดแนะแนวอยู่ในระดับปานกลาง แต่ที่ปฏิบัติมากมีอยู่ 2 เรื่องคือ การจัดบริการแนะแนวด้านการศึกษาและจัดห้องแนะแนวไว้บริการนักเรียนอย่างเหมาะสม และยังกล่าวว่าในปัจจุบันโรงเรียนตื่นตัว และเห็นความสำคัญของการแนะแนว จึงพยายามดำเนินงานด้านจัดบริการแนะแนวให้สนองหลักการของหลักสูตรซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัดเพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจ และรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

ส่วนปัญหาในการจัดบริการแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดความร่วมมือจากครูที่ปรึกษา นักเรียนขาดความสนใจที่เข้ารับบริการ ขาดการวางแผนการนิเทศนักเรียนฝึกงาน นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงาน สถานฝึกงานอาชีพอยู่ห่างไกล โรงเรียนไม่ได้จัดประชุมชี้แจงครูเกี่ยวกับการติดตามผลนักเรียน เห็นว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงษ์พิศ ทะคง (2526 : 181-196) พบว่า บุคลากรแนะแนวยังไม่เพียงพอทั้งจำนวนนักเรียน และขาดความร่วมมือจากครูคนอื่น ๆ ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรดำเนินการโดยจัดประชุมชี้แจงครู เกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนว เน้นการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานแนะแนว จัดสัมมนาปัญหาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน โดยเลือกจัดกิจกรรมตามความพร้อมและความต้องการของโรงเรียน

การนิเทศและติดตามผล ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนกำหนดบุคลากร เกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลประกอบด้วย ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และ คณะกรรมการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการ

กำหนดบุคลากรเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผล ซึ่งการนิเทศการศึกษาเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของโรงเรียน การนิเทศศึกษานั้นเป็นการช่วยพัฒนาครูในด้านต่าง ๆ เช่น การเลือก และปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ปรับปรุงวัสดุและเนื้อหาการสอน ปรับปรุงวิธีสอน และช่วยปรับปรุงการประเมินผลการสอน (Good 1959 : 539) ปัจจุบันกรมสามัญศึกษามีนโยบายส่งเสริมให้โรงเรียนมัธยมศึกษาดำเนินการจัดโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนขึ้น โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนขึ้น เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.3 การติดตามประเมินผลการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

การติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการกำหนดบุคลากร ประกอบด้วย ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาและครูผู้สอน มีการดำเนินการโดย สอบถามหัวหน้าหมวดวิชา สอบถามครูผู้สอน และสอบถามนักเรียน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีสอบถามนักเรียนสอบถามครู และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ส่วนฝ่ายแนะแนวใช้วิธีการสอบถามนักเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และสอบถามครูที่ปรึกษา โดยสรุปโรงเรียนมีการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ โดยการกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบและส่วนใหญ่ใช้วิธีการติดตามประเมินผลโดยการสอบถามผู้วิจัยเห็นว่า การที่โรงเรียนกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบนั้นเป็นสิ่งที่ดี เพราะได้ทราบผลการเตรียมการตลอดจนปัญหาอุปสรรค สำหรับวิธีการติดตามผลซึ่งส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอบถามนั้นเห็นว่ายังไม่เพียงพอ เพราะวัตถุประสงค์ในการติดตามประเมินผลแตกต่างกันไป ดังที่ ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2529 : 211) กล่าวถึงวิธีการประเมินว่า จะไม่มีวิธีหนึ่งวิธีใดเพียงวิธีเดียวที่จะสามารถนำมาใช้ประเมินผลในแง่มุมและประเด็นต่าง ๆ ของหลักสูตรได้ ดังนั้นโรงเรียนควรกำหนดว่าจะประเมินอะไร ที่ไหน และอย่างไร ซึ่งต่อมาโรงเรียนจึงกำหนดวิธีการ และรูปแบบการประเมินให้ชัดเจน

ส่วนปัญหาในการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ บุคลากรผู้รับผิดชอบในการติดตามประเมินผลมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดการวางแผนในการติดตามผล และขาดความร่วมมือจากบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกรมวิชาการ (2528 : 65-66)

วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ความไม่พร้อมในเรื่องบุคลากร โดยเฉพาะบุคลากรที่สอนวิชาเฉพาะ สาเหตุหนึ่งเนื่องมาจากกระบวนการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรยังไม่ทั่วถึง และไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ก่อนการใช้หลักสูตร ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรประชุมชี้แจงให้ครูทุกคนเข้าใจงานติดตามประเมินผล เพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหาให้มากที่สุด จัดให้บุคลากรผู้รับผิดชอบมีการวางแผนการติดตามประเมินให้ชัดเจน จัดระบบการติดตามประเมินผล และจัดหาคู่มือ เอกสารเกี่ยวกับการติดตามประเมินผลให้ครูได้ศึกษา

การติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการโดยใช้วิธีการ สังเกต การปฏิบัติงานของบุคลากรผู้รับผิดชอบ ชักถามนักเรียนและครูผู้สอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการติดตามผลโดย ทบทวนวิชาจัดประชุมครู และโรงเรียนจัดประชุมครู ส่วนฝ่ายแนะแนวใช้วิธีการติดตามผลโดย สอบถามนักเรียน และสอบถามคณะกรรมการแนะแนวของโรงเรียน จะเห็นว่าทุกกลุ่มมีการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่ใช้วิธีการสังเกต สอบถาม และจัดประชุมชี้แจง ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรใช้วิธีการประเมินหลาย ๆ วิธี เพื่อจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสม เพราะจุดมุ่งหมายของการประเมินผลหลักสูตรนั้น เพื่อการปรับปรุงหลักสูตรและเพื่อสรุปผล (วิจัย วงษ์ใหญ่ 2523 : 203-204) การติดตามประเมินผลสามารถช่วยให้โรงเรียนทราบถึงผลการดำเนินงานว่า สนองความต้องการของผู้เรียนของสังคมเพียงใด ควรจะปรับปรุงแก้ไขส่วนใดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ส่วนปัญหาการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ผลการวิจัยพบว่าปัญหาที่สำคัญคือ เครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูลยังไม่เพียงพอ ขาดความร่วมมือจากบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง บุคลากรผู้รับผิดชอบมีความรู้ไม่เพียงพอ นโยบายของโรงเรียน เกี่ยวกับการติดตามประเมินผลไม่ชัดเจน จะเห็นได้ว่า การติดตามประเมินผล การดำเนินการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพยังมีปัญหาในส่วนของวิธีการและขาดความร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกรมวิชาการ (2528 : 66) พบว่า กระบวนการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรยังคงกระทำไม่ครบวงจร เท่าที่ได้ทำไปแล้วเป็นไปในรูปของการกำกับงาน (Monitoring) และการประเมินผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนของนักเรียนมากกว่าการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ ขาดการรายงานผลการประเมินอย่างต่อเนื่องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง และไม่นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขดำเนินงานอย่างจริงจัง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สภาพที่ปรากฏผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจัดระบบการติดตามประเมินผลหลักสูตรให้ชัดเจน ส่งเสริมให้หมวดวิชานำผลการติดตามประเมินผลไปใช้ปรับปรุงการดำเนินการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมให้มีการนิเทศและติดตามผลอย่างใกล้ชิด จัดประชาสัมพันธ์ผลการติดตามให้ทุกฝ่ายได้รับทราบเพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหาในการดำเนินงานต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

1. กรมสามัญศึกษาและกรมวิชาการ

1.1 ด้านการเตรียมการ

- ควรจัดให้มีการประชุมปฏิบัติการ เกี่ยวกับการจัดทำสื่อการสอน ตลอดจนการวัดผลประเมินผล ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
- ควรจัดประชุมชี้แจงการใช้แหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ แก่เจ้าของสถานประกอบการดังกล่าว เพื่อขอความร่วมมือในการใช้สถานฝึกงานของนักเรียน

1.2 ด้านการดำเนินการ

- ควรมีการจัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ฝ่ายแนะแนว ร่วมกันศึกษาปัญหา และเสนอแนะแนวทางแก้ไขในการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพของโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น

1.3 ด้านการติดตามประเมินผล

- ควรจัดสรรงบประมาณให้เขตการศึกษา และกลุ่มโรงเรียนจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดรูปแบบและวางแผนการติดตามประเมินผลการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

2. เขตการศึกษา และกลุ่มโรงเรียน

2.1 ด้านการเตรียมการ

- ควรสำรวจวิทยากร ทรัพยากร แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับโรงเรียนภายในเขตการศึกษาหรือจังหวัด นำไปใช้ประกอบการจัดแผนการเรียน

2.2 ด้านการดำเนินการ

- ควรร่วมมือกับโรงเรียนดำเนินการแก้ไขปัญหา การจัดวิชา พื้นฐานวิชาอาชีพของโรงเรียนต่าง ๆ ภายในเขตการศึกษาหรือจังหวัด โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกัน โดยเฉพาะด้านการนิเทศติดตามผล

2.3 ด้านการติดตามประเมินผล

- ควรจัดตั้งศูนย์วิชาการขึ้นเพื่อ ผลิต รวบรวม และเผยแพร่เอกสาร เกี่ยวกับการติดตามประเมินผลให้โรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไข

3. โรงเรียน

3.1 ด้านการเตรียมการ

- ควรสนับสนุนโดยพยายามให้ชุมชนได้ เข้ามามีบทบาทในการเตรียม การจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพเพิ่มขึ้น ส่งเสริมครูผู้สอนและฝ่ายแนะแนวให้มีการพัฒนาตนเอง เกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2 ด้านการดำเนินการ

- ควรจัดการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนให้ชัดเจน และเป็น ระบบ โดยกำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียนขึ้น เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และประสานงาน กับกลุ่มโรงเรียนและเขตการศึกษา เพื่อร่วมมือกันจัดการนิเทศให้สอดคล้องกับนโยบายของ กรมสามัญศึกษา และความต้องการจำเป็นของโรงเรียน

3.3 ด้านการติดตามประเมินผล

- ควรให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบ และวิธีการติดตามผล ส่งเสริมให้หมวดวิชานำผลการประเมินไปปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มี ประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่า การจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 มีสภาพและปัญหาอย่างไร ผลการวิจัยที่ สำคัญพบว่า โรงเรียนมีการเตรียมการและดำเนินการจัดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพตามความพร้อม ของโรงเรียนเป็นสำคัญ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ได้แก่ การติดตามประเมินผลไม่ชัดเจน และ การจัดให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรยังพบว่าประสบปัญหา ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะ สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพในโรงเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา
2. ควรมีการศึกษาถึงบทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐาน วิชาอาชีพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย